

# Ш О Д У Н А В К А.



№ 12.

Београдъ 21. Марта.

1847.

## СЛАВУЮ И НОЊНОМЪ НЪГОВОМЪ ПЪВАНЮ.

У тихоме пространоме царству,  
 Твоимъ гласомъ сладкогласный пѣвче!  
 Са дубрава усаванный зефиръ,  
 По Давидски къ одзыву долина,  
 Зашто тако дозываютъ нѣга:  
 Подпалюбшь съ дражестима преня?  
 Зарь да с' диве хармоніи твоіой?  
 Ил' да снизе надмености свое,  
 Прама едногъ надъ природомъ пѣвца,  
 Кон вѣшто Свевышнѣга слави? —  
 Твога псалма, милипою земный!  
 Свака триля: дивителный восторгъ —;  
 Свакій испѣвъ: заблезнуе чувства —;  
 Вальда зато ствара ми у души:  
 Да с' огледа и спозна ти Творца,  
 Кон те е посветіо земляи —?  
 Ты пѣваюѣ, свакогъ ка' да нукашь:  
 „Пойте едногъ створителя свѣта,  
 Кога с' име изустит' несміе,  
 Но текъ тайно у дубини срдца:  
 Да е силанъ и свемоѣанъ шапти —!“  
 Па и зублѣ, што изсплю свѣтлостъ,  
 Гле! на ономъ запалѣномъ своду:  
 Как' збогъ слоге веу сайноостъ даю,  
 И вниманѣмъ вечернѣ ти пѣсме,  
 Свако быѣе у природи прате! —  
 А шта флаутъ, шта л' при теби гитаръ,  
 Знаду спѣват' ти органи мртви?  
 Шта ли кречеть у локвни жабе,  
 Кадъ зачеста пркосити уху?  
 И сва грла, да с' уедно сложе,  
 Шта бы могла хармоніи твоіой?  
 Къ томъ питаню не диви се пѣвче,  
 Страсть е душе кадъ ускыпи силна —,  
 Нит' се горди природнымъ ти гласомъ:

Вышнѣгъ у пѣм' блястаю се дѣла!  
 Ни ты ноѣи, божествомъ дшуѣа!  
 За славопой умилѣногъ пѣвца,  
 Неснизавай чаровани веѣа:  
 Ты си пуна небеснога вкуса,  
 И зрцало, у ком' наше мысли  
 Свогъ и обштегъ познаваю Творца.  
 У самоѣи, и у тинни овой:  
 Кадъ све учи Створителя славит',  
 Зажди и ты сакрушена душо!  
 У пренма негасимый огань,  
 Предъ Олтаромъ Царослава светы:  
 Да узплате побожносу правомъ.  
 Теби пакъ мой славопою ноѣный!  
 Съ уердіемъ приносимъ я хвалу —,  
 Кон съ пѣсомъ подетрекну ми чувства,  
 Да у кругу сви прославим' Творца:  
 Оногъ силногъ! коегъ небо явля;  
 Оногъ вѣчногъ! коегъ ду си пою;  
 Оногъ моѣногъ! коегъ чуда славе;  
 Оногъ едногъ! коегъ дѣла красе;  
 Оногъ страшногъ! коегъ тріесъ слуша;  
 Оногъ штедрогъ! когъ и звѣрадь знаду!  
 У Црной Гори.

Георгіе Срднѣъ.

## О ЁЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.\*)

(Продуженіе.)

Друго средство, за узпѣти къ предпоставной цѣли, есть славянственостъ рѣчій. Свака рѣчь, кое се корѣнъ налази по

\*) Морамо признати, да е г. У. еднимъ реднимъ оштроуміемъ изтолковао наше мысли о Мушицкому, пакъ и саму Мушицкову напѣру. Само што се преварио (или хтѣо преварити), да смо мы разумѣли казати, да како е изгледало прво покушенѣ дѣла Мушицковѣга у смотреию сповня двою азбука, исто бы тако изгледао и довршеный тога сповня образацъ. (!) Та еданъ ликъ, у коему су



свимъ, или по већему броју нарѣчја славянски, есть славянска рѣчь, и не може быти одбачена одъ никаквога славянскога нарѣчја. — Не треба много учити ова нарѣчја, за увидити одма, да никое одъ њи несачињава едно свечитаво, него да су сва уломци еднога свечитавога. Зашто мы небы те уломке посоставили, и опетъ оно едно свечитаво устроили? Зашто, на примѣръ, када видимо, да у нарѣчю сръбскому стои едно име самостално, а у другому нарѣчю налазимо прилагателно изъ тога имена производеће, а чакъ у трећему његовъ глаголь, зашто мы небы узели и оно прилагателно, и онай глаголь изъ други нарѣчја, а зашто друга нарѣчја не бы узела самостално име, кое кодъ себе немаю? Я мыслимъ, да е тай пачинъ прекраснъ и сасвимъ разложитъ. За обогатити сва нарѣчја, и међу собомъ ий приближити. — Али кодъ насъ њѣки вичу не само на оне рѣчи, кое се узимлю изъ езика старославенскога, а налазе се и по другимъ нарѣчјама, него и на оне, кое, ако не свудъ, а оно на многимъ мѣстима живе у простому народу. Тако я самъ видю явно по новинама иземъяване, и за новосковане сматране њѣке рѣчи, кое подунавски наши селяци свакидану употребљаваю. То доказуе, како е слабо одъ њѣки књижевника и самъ нашъ простый языкъ познать; а може се слободно казати, да нема човѣка, кои бы га до края познавао. Ено г. Кузмановићъ казао е, да е у самой Далмаціи сакупио изъ уста простого народа 10,000 рѣчій (ако се не варамъ у числу) сасвимъ књижевницима непознаты. Да, ако е толико рѣчій одкрио еданъ самъ човѣкъ у одному тѣсному предѣлу, колико блага юшть закопана не бы се пронашло, када бы се више людій заузело за таково изтраживанъ на све стране нашега народа, као што су већъ њѣки членови ученога друства то предложили? Не треба дакле интолеранціе ни тѣскобе у езикѣ, него треба

основне само черте повучене, не може изгледати онако, како изгледа, када е конечно довршенъ; првый степенъ у лавти и последний нѣсу едно.†) Ово е, мыслимъ, тако ясно, да небы требало никому разчленивати, а како ли г. У.

Ако протива учивѣнога обвѣта одговарано на одну неоснованость, то ће быти прво и послѣднѣ; а и сада были бы префутали, да нѣ была рѣчь о особи тако важной у књижееству нашему, као што е Мушицкій.

В.

†) Ово е врло алегорически писано; нека г. Б изволн обяснити, шта овде мысли, па ћемо му онда показати, има ли право ил' нема. Међутимъ мы оставмо при префашивъ мѣвнѣю нашемъ. У.

се уаѣрити, да као што славянскій языкъ не налази се читавъ у никаквому славянскому нарѣчю, тако ни нарѣчје сръбско не налази се читаво у никаквому поединому предѣлу сръбства, него његови трагови разсіяни су њѣки тамо њѣки овамо. Треба дакле све те трагове упознати, сакупити, языкъ на све стране поцрпити. Када се то учини, я мыслимъ, да ће се наћи и у простому нашему говору корѣни свою скоро рѣчій, кое се по разнимъ нарѣчјама славянскимъ налазе, и да ће се нарѣчје наше ближе исты видити. Што се пакъ ни тако не бы кодъ насъ нашло, а кодъ други славяна было, то примимо одъ њѣ; таке бо рѣчи мы смо морали у почетку имати, а само ий изъ разны узрока изгубити: оно су рѣчи одъ насъ одпале: оно е благо изгубѣно, кое намъ треба помнѣиво сакупити. — И я када самъ дошо у Србию, непознаваюћи друго нарѣчје него оно, кое су употребљавали стари дубровачки, далматински и босански писатели, быо самъ противанъ свему оному, што се изъ старославянскога езика црпило; али како самъ се окува предѣлне себичности отресао, како самъ почео нешто учити друга славянска нарѣчја, и увидю, колико су се сѣверо-източни Срби путемъ старо-славянскога езика къ истима приближили, я самъ ту мою противность пометнуо, и да овако речемъ, мою сръбственость пославляю. У тому новому теженю сваки се данъ то већма утврђавамъ, и мыслимъ, да сада манъ него икада мы имамо настояти, да се конечно изстребе изъ нашега езика књижевнога сви знакови старо-славянскога; ерѣ многе одъ тѣхъ знакова я видимъ кодъ свою остальы славянски нарѣчја, и ербо сада се ватрено одаваю ученою истога сусѣдна намъ браћа Бугари. Они сваки часъ траже у Београду покоега нового учителя езика цривенога, а ономадне Еленскій учитель г. Момчиловићъ печатао е овдѣ едну грамматику славенску у 2,000 экземпляра. Ово е довольный знакъ, да е велика у Бугарској одушевѣность къ овому езикѣ. Нѣимъ ће се Бугари найбрже къ нама приближити. Али у доба, кое они къ нама иду, не одступаймо мы одъ њѣ: они нама пружаю руку, пружимо то и мы њѣма; они одступаю у писаню одъ простого бугарскога говора, за приближити се къ нама, одступимо и мы мало одъ просто-сръбскога, за приближити се къ њѣма, као што су и Руси одъ просто-русскога одступили: треба да свакъ са свое стране штогодъ жертвуе. Ово е единый начинъ, коимъ се може приправити споевъ югославянски нарѣчја у лону нарѣчја сръбскога. Но ако мы,

тврдо остајући при нашој србској гордости, не-  
будемо учинити никакве концесија, него чекати,  
да њих само други учине, ми ћемо тимъ увредити  
своелюбие околостоећи народа, одъ насъ ћемо  
и отуђити, себе усамити, и безумно изгубити  
првенство и дѣйствованъ, на кое смо у југосла-  
вијству позвани.

(Продуженіе слѣдуе.)

## П Р А В Д А.

Само е еданъ Богъ савршено праведанъ; а  
што се човекъ по могућству слабачки сила свои  
нѣму више приближуе, то е онъ славни, и кодъ  
Бога и людјѣ прибрани.

Вѣрностъ и истина есу temelъ правде.

Рецимо слободно, да е правда добродѣтель,  
средствомъ кое даемо свакому свое, или оно,  
што е тко заслужио; она садржи у себи све до-  
маће и садружествене добродѣтели.

Императоръ Александеръ Северусъ обы-  
чествоваше говорити, да ништа не читао у спи-  
саніама филозофа, што би се могло сравнити  
са слѣдујућомъ наукомъ христіјанскомъ: „Не чини  
другому, што ниси радъ да се теби учини.“ — И  
толико имађаше онъ почитаніе према овима  
простима но преузвышенима рѣчма, да њѣ е дао  
успѣхи на зиду съ предњѣ стране свогъ двора, и  
други явны зданія.

Камбизесъ, краљ Персіе, на гласу збогъ  
велике свое любви и ревности къ правди, бы-  
ше поставіо едного одъ свои любимаца погла-  
варомъ струке судейске. Овај злоупотребивши  
милостъ и повѣренъ, кое уживаше кодъ свогъ  
владаоца, ослона невѣжама, сребролюбцима и  
себичнима людма честь правдљивъ. Садъ не-  
ста-не ту права и почитанія према собственостима;  
пресуде се у судовима изрицаху на ползу оны  
лица, коя су највише обећавала и покланяла.  
Сребролюбіе диктираше сва судейска рѣшенія,  
и већа сумма злата претезаше вѣси. Злоба, па-  
ностъ и освета имађаше такође ту мѣста. Кам-  
бизесъ, извѣстенъ о таковой неправди, нађе,  
да не довольно оваковогъ злочинца само јавно  
изобличити и осрамотити, него изда заповѣсть,  
да му се живоме згули кожа, и да се њомъ  
застре Судъ, да би њгови наслѣдници непре-  
стано предъ очима имали најжешћу назвь нај-  
већегъ злочинца и човекоубице.

А. И. Баповићъ.

## ПОГЛЕДЪ У КРИТИКУ ЕДНОГЪ ЧЛЕ- НА ЧИТАЛИШТА

О

### ЗЕМЛЪОПИСАНІУ Г. СПАСИЊА.

Нигди се тако лакомыслено непредузимаю кни-  
жевне препирке, као у насъ. Но примѣтити се мо-  
же, да готово свагда они, кои први на друге напа-  
ду, или остану срамотно утучени; или кадъ немогу  
получити право у книжевномъ предмету, мимоходе-  
ћи истый, стану у личностъ дѣрати; или на послѣд-  
ку, хотѣвши што исправити, изметну оно, што е пра-  
во, а у мѣсто тога ставе погрѣшно. Овај послед-  
ный случай највише е срамотанъ, и башъ у тако-  
вомъ се одѣлу налази онај Членъ Читалишта, кон е  
написао ону пашквилу (а не критику) о Землѣописа-  
ніу Г. Спасиња.

Онъ тамо Г. Спасиња поправља, да не Царъ  
Селимъ, већ Махмудъ завео прво редовно воинство  
у Турској; а сви историографи кажу, да е Селимъ  
завео ново воинство, кое се звало: Низам - Цедидъ,  
а Јинчари, дозвавши да ће бити уништожени, побу-  
не се и свргну Селима съ престола и после угнаве  
га у тамницѣ. Махмудъ, поставши царомъ, рѣши се  
уништити Јинчаре не само изъ државны призрачја,  
него и изъ те живе желѣ, да освети смртъ Селима,  
кога е онъ врло любіо. Овакве догађае мора збѣти  
еданъ критичаръ, кон предузима поправљати другога.  
Али онъ единакомъ точношћу зна и турску историю и  
землѣописаніе Французке. Сейне, говори онъ, съ  
Јонне, Аубе, Марне и Оизе, кое су се иначе у ка-  
налъ сливале, сала су одъ г. С. окренуте въ  
атлантическомъ мору. Како? како? Одакъ су се Јон-  
не, Аубе, Марне и Оизе сливаје у каналъ? Я нала-  
зимъ, гдѣ у свимъ землѣописаніама свѣта стои, да се  
ове рѣке сливаю у Сену, а потомъ Сена сама да те-  
че на далѣ и у каналъ се (или у море атлантическо)  
слива; ерѣ каналъ е часть мора атлантійскогъ, нити  
е то богъ зна каква погрѣшка, ни у другимъ Землѣ-  
описаніама, едно за друго казати; према е болѣ о-  
предѣлительнѣ реѣи. Нека ми г. критичаръ овде не-  
почве адвокатски извртати рѣчи, и изговарати се, да  
е онъ разумѣо, да рѣка Сена са онима другимъ слива  
се у каналъ; ерѣ ако е онъ то разумѣо, тада е морао  
ставити глаголъ „сливале“ не у множественно већъ  
у единственно число, и казати: „Сена, коя се иначе  
са Јонномъ, Аубомъ, Марномъ и Оизомъ сливала  
и т. д.“; а кадъ е онъ рекао „кое су се иначе  
сливале“, то значи, да се свака одъ овы рѣка ка-  
налъ слива, кое не е истина. То е исто, као реѣи:  
Дунавъ, Тиса, Сава, Драва и т. д. сливаю се у цр-  
но море. Нитко занета неће тако казати, него да

Тиса, Сава и Драва утичу у Дунавъ, а овај одъ Београда да тече самъ подъ своимъ собственимъ именомъ къ црномъ мору, и подъ тимъ именомъ утиче у исто. Овде дакле г. критичаръ или е учинио одну срамотну погрѣшку земљописну, или одну велику и грдно погрѣшку логическу; па онъ да другима изтражуе логическе и земљописне погрѣшке! Ето какъве способне критичаре мы имамо! У мѣсто што бы умалили число погрѣшака, они га умножаваю. Благо нашему княжеству съ нима! —

Иначе сва критика скупа у смотреню земљописному плитка е и преслаба. Можемо ли се штогодъ изъ исте научити о Земљописаню? Ништа, и опетъ ништа. Ту е много кошта изврнуто, ту се каже, да не добро речено: Оскеръ, Бибешко, Кронштадъ, Ерманшгадъ, да не казано, да у Београду сѣди Началничество Београдско, Судъ варошкій, Окружный и Апелационный; да е г. Сп. на 43. мѣста, у мѣсто ь написао њ!; то су заръ точке, кое иде тражити и са коима се занима една критика озбылна и оштроумна?? Али г. критичаръ говорио е много о языку, и нашао е у истоме, као што каже, многе погрѣшке; но ако нема едне књиге србске безъ таковы, ако најстарія и највѣштін писатели у исте упадаю, како се може захтѣвати, да савршено пише еданъ младъ човекъ, кон топрвъ ступа на полъ књижевно? А зашто намъ самъ г. критичаръ не дао еданъ примѣръ тога савршенства у писаню, пишући болнимъ языкомъ свою критику?

Али небу далъ. Ово е првый путь, како самъ се и самъ у критизирањ упустио, на што писамъ нисаняс, нити бы се у ово пустио, да се тай Членъ Читалишта не онакомъ циганлуку оддао, изтраживати најситније и сасвѣмъ незнатне погрѣшнице г. Спасића, и очевидномъ намѣромъ на то ишао, да убие истога у обштемъ мнѣню, да га управо нагрди, да му сваку волю къ будућој књижевној радњи одузме.— Па што е поштеніе, онъ пребацуе г. М. Бану, да ли е онъ претрпіо изъ пріятельства къ г. Спасићу и књижеству србскомъ, да онолике погрѣшке и далъ остаю, те њ не поправіо?; т. е. што и онъ не узъ г. критичара пристао, да предъ свѣтомъ при г. Спасића, већ е напротивъ казао, да е дѣло овога много савршеніе него нѣко друго. Тако страшный грѣхъ невали опростити г. Бану, него треба и на нѣга викаити, па и на свакога, кон не неприятељ г. Спасићу, као што смо и ономадъ таково покушеніе у Новинама видели. Красно браћо! Напредъ! да видимо . . . . ! Живиле высокоумне критике!

Срб о л ю б њ.

## РУКОВЕТЪ.

Блажени су они, кон знаю; блаженіи, кон творе, а најблаженіи, кон знаю и творе.

Рачунай колико ти драго, свагда ће при човеку мало разбініе остати.

Ништа неможе тако мыслебѣга човека обезпакити, као дречећа дѣца. Па опетъ вели оштроумный Талбранъ: „Я милуемъ дѣцу само кадъ плачу.“ Кадъ га запыташе како то — одговори: „Брѣ њ онда одма укланяю.“

Добро воспитано дѣте, естъ рачунъ безъ пробе, младіиъ мора показати, да л' е воспитаніе правилно.

Еданъ просіякъ учио е другога: „Не проси ни одъ кога, кон самъ иде; ако иду двоца, да ће обоца, а кадъ бы свакій самъ ишао, небы ни еданъ дао.“

Французкій е языкъ другій праотеческій грѣхъ. Веселъ е као воздушна лопта (Luftballon), што се више пенѣ, то постае маня; а кадъ се највећма поппе и непримѣчава се.

Лѣкаръ говори изъ књиге, болестникъ изъ живота; онај латински или талиянски, а овај србски.

Люди гледи на то, што се о нима мысли, а жене, што се о нима говори.

Б. Аврамовићъ.

## НОВА КНЪИГА.

*Просвѣта Човека, и Образованіе Естества. Написао Урошъ Миланковићъ. У Бечу, у штампарији ерменскога манастира 1847. — На 8-ку, стр. 95.*

## ОДГОНЕТКА.

(Види № 10.)

Кокошка зато у тиганъ клеуе, што неможе да лиже.  
Борави Баба.

## ПОПРАВКА.

У Слово говорено о Св. Сави увукле су се слѣдујуће знаменитіе погрѣшке.

Час.	Стр.	Оддѣл.	Линія	у место	треба читати:
8.	29.	II.	7.	саслушанъ быо.	саслушана была.
9.	33.	I.	18.	а камо ли	а камо ли да
—	33.	I.	2.	разргано	разстроено
—	—	—	9.	свету	лнву
—	—	II.	40.	поробити	поработити
10.	38.	II.	27.	— Само се	еръ кадъ се само
—	—	—	47.	истинно	истине
—	39.	I.	42.	другога	другоге
II.	42.	I.	25.	у разумъ	у рачунъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Књигопечатњи у Београду.

